

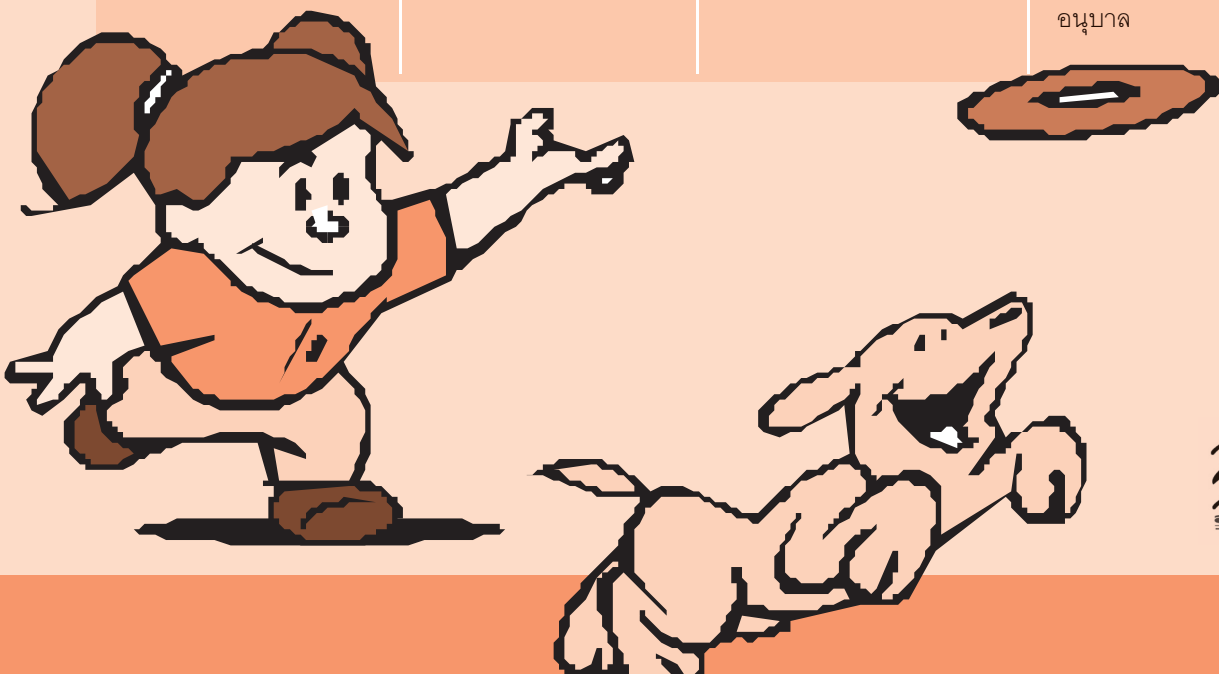
ระบบการดูแล และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ในช่วงวัย 0-6 ปี หรือช่วง “ปฐมวัย” นอกจากพ่อแม่ที่ดูแลเจ้าตัวเล็กแล้ว สถานรับเลี้ยงเด็ก ถือเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง ที่จะรับช่วงต่อในการดูแลเด็กในวัยตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ซึ่งปฐมวัยถือเป็นเวลา “ทอง” ที่พัฒนาการทุกด้านของเด็กเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมอง เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่

สำหรับประเทศไทยนั้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาปฐมวัย ให้กับเด็กในวัยนี้มีอยู่ประมาณ 6 กระทรวง ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีวัตถุประสงค์การให้บริการที่หลากหลายและแตกต่างกันไป สรุปได้ดังนี้

กระทรวง	หน่วยงานที่จัด	รูปแบบ	เป้าหมาย
กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานปลัด ศธ. - สพฐ.* - สกอ.* โดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ 	จัดในรูปแบบของศูนย์บริการ และพัฒนาเด็กเล็ก หรือ ศูนย์ปฏิบัติการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีทั้งที่รับเด็กก่อนอายุ 6 สัปดาห์- 3 ปี และรับในวัย 3-6 ปี	เตรียมความพร้อมให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ พร้อมสำหรับการศึกษาในระดับต่อไป,ปลูกฝังนิสัยอันดีงาม, ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และฝึกหัดสอน, แหล่งฝึกงานสำหรับครูเอกชน อนุบาล

กระทรวง	หน่วยงานที่จัด	รูปแบบ	เป้าหมาย
กระทรวงมหาดไทย (มท.)	<ul style="list-style-type: none"> - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กทม. 	จัดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบล หรือหมู่บ้าน รับเด็กในวัย 3-6 ปี, สำนักอนามัย กทม.เปิดรับเด็กวัย 2 ขวบครึ่งถึง 6 ขวบ จัดเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน, จัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนและศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง	ส่งเสริมให้เด็กในเขตพัฒนาได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก, ให้การเลี้ยงดูเด็กที่ครอบครัวยากจน ขาดผู้เลี้ยงดู หรือมีปัญหาทุพโภชนาการ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาล่าช้า แบ่งเบาภาระพ่อแม่ ขณะไปประกอบอาชีพ ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส และพัฒนาเด็กในแหล่งก่อสร้าง
กระทรวงสาธารณสุข(สธ.)	<ul style="list-style-type: none"> - กรมอนามัย - กรมการแพทย์ 	จัดเป็นศูนย์สาธิตเด็กเล็ก	เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสม
กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.)	<ul style="list-style-type: none"> - กรมประชาสงเคราะห์ - กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 	จัดเป็นสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ให้บริการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด-6 ปี และจัดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับเด็กอายุ 3-6 ปี	รับเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเพื่อส่งต่อไปกับบ้านเด็ก ราชวิถี พัฒนาเด็ก ปฐมวัยในชุมชนด้อยโอกาส และเด็กชาวเขา ส่งเสริมและควบคุมสถานสงเคราะห์เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็ก เอกชนให้มีประสิทธิภาพ ถูกกฎหมาย, จัดสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เอกชน
กระทรวงกลาโหม (กท.)	<ul style="list-style-type: none"> - กองทัพบก - กองทัพเรือ - กองทัพอากาศ 	จัดเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งแต่แรกเกิด- 5 ปี	เพื่อช่วยเหลือข้าราชการทหารในการเลี้ยงดูบุตรหลานขณะออกปฏิบัติหน้าที่และสร้างขวัญกำลังใจที่ดีให้กับทหารในหน่วยงาน

กระทรวง	หน่วยงานที่จัด	รูปแบบ	เป้าหมาย
สำนักนายกรัฐมนตรี	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	จัดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน สำหรับเด็กวัย 2 ขวบครึ่งถึง 3 ปี	เพื่อช่วยเหลือเด็กในพื้นที่ห่างไกลให้ได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสมและพัฒนาเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับต่อไป
องค์การเอกชน	มูลนิธิต่างๆ โดยมีสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชน ทำหน้าที่ประสานงานและกำหนดนโยบาย	มีรูปแบบที่หลากหลายขึ้นอยู่กับแนวปฏิบัติของมูลนิธิ เช่น มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม มูลนิธิเด็ก เป็นต้น	เพื่อพัฒนาเด็กโดยเฉพาะที่อยู่ในภาวะเสี่ยงทั้งเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทารุณกรรม เด็กถูกทอดทิ้งฯ ให้ได้รับการดูแลสุขภาพอนามัย โภชนาการ พัฒนาการด้านสติปัญญา และเยียวยาด้านจิตใจ

* สพฐ. - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

* สกอ. - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ที่มา : รายงานการวิจัย “บทบาทองค์ความรู้ ระบบการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก” โดยสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2550

เสริมพัฒนาการเด็ก

หน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาปฐมวัยนั้น แม้จะมีอยู่หลายหน่วยงานเพื่อให้ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกกลุ่ม และทุกพื้นที่ แต่แนวทางการจัดการศึกษาในขั้นเตรียมพร้อมก่อนวัยเรียน ทุกหน่วยงานจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยพ่อแม่ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องร่วมส่งเสริมพัฒนาการให้ลูกไปพร้อมกับสถานบริการปฐมวัยตามช่วงวัยอย่างเหมาะสม

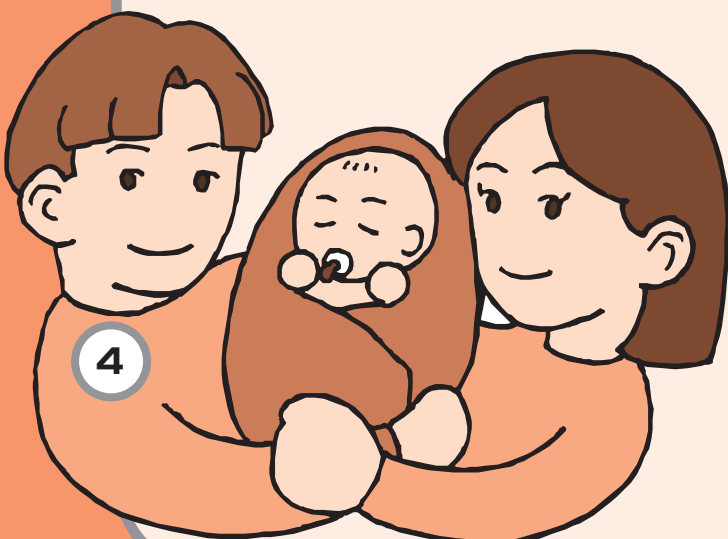
ระบบการดูแล
และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ในวัยต่ำกว่า 3 ปี เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้ตั้งแต่เกิด จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ที่อยู่ใกล้ตัว และสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว เพื่อพัฒนาเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จึงต้องสร้างความรักความผูกพันกับคนใกล้ซิด การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่างๆ รอบตัว ตลอดจนการรู้จักใช้ภาษาสื่อความหมาย ฝึกทักษะให้เด็กวัยนี้ผ่านกิจกรรมประจำวันด้วยการเล่น เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ลองผิดลองถูก สำรวจทดลอง และลงมือกระทำจริง ที่สำคัญพ่อแม่ต้องแทรกทักษะคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปด้วย

ส่วนเด็กอายุ 3-5 ปี ควรเน้นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคล และสถานที่แวดล้อมธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีโอกาสใกล้ซิด ซึ่งวัยนี้จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และต้องไม่ลืมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย การทรงตัว และการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ และการรักษาสุขภาพ ส่วนด้านอารมณ์และจิตใจ ควรส่งเสริมเรื่องดนตรีและสุนทริยภาพ สำหรับด้านสังคม ควรให้เด็กเรียนรู้กิจวัตรประจำวันของตนเอง การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ พร้อมไปกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ให้รู้จักคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่ง อาจจะต้องเสริมพัฒนาการบางอย่างเป็นพิเศษ เนื่องจากความแตกต่างของเด็กที่รับมาดูแล เช่น กลุ่มเด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เป็นต้น แต่มาตรฐานของทุกหน่วยงานที่กำหนดไว้ นั้น เพื่อเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กในระดับปฐมวัยให้เต็มศักยภาพ และพร้อมสำหรับการศึกษาในขั้นต่อไป

ระบบการดูแล
และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

เอกสารอ้างอิง : 2550 รายงานการวิจัยทบทวนองค์ความรู้ระบบการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

โดย รศ.ศิริกุล อิศรานุรักษ์ น.ส.บังอร เทพเทียน น.ส.ปิยฉัตร ตระกูลวงษ์ น.ส.ปรินดา ตาสี นางสุภัทรา อินทร์ไพบุลย์ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล สนับสนุนโดย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)